

## **ИНКРИМИНИСАНЕ БЕСЕДЕ ЕПИСКОПА ВАРНАВЕ**

**БЕСЕДА ИЗГОВОРЕНА 1947. ГОДИНЕ НА ХИРОТОНИЈИ  
У САБОРНОМ ХРАМУ У БЕОГРАДУ**

“Драга браћо и сестре!

Висина части, по Христовом мерилу, додељује се људима према висини спремности на жртву. Онај који мало жртвује, малу ће и част добити. Онај који много жртвује, много ће и части примити. Она, који је међу људима примио највећу част, поднео је, пре тога, и највећу жртву. Јер је Он, по Својим сопственим речима, најпре морао проћи Голготу, да би тек после тога ушао у Своју славу. И како да томе мерилу побегну људи, кад му се потчинио и сами бесмртни Бог. Они који беже од жртве, беже и од једине части под овим Божијим сунцем, за коју је вредно борити се. Кад је Господ наш Исус Христос послао своје апостоле у свет, Он је поставио жртву као програм и метод њиховог живота. И само спремност на апостолску жртву удостојила је галилејске рибаре апостолске части. Ово мерило, постављено једном у основе Христове Цркве, остало је као неизменљиво и незаменљиво мерило кроз све дане њене историје, и као такво ће остати у све дане до свршетка века. Висока част, у Христовој Цркви, значи високу жртву.

Свети архијерејски сабор Српске православне цркве, на челу с Његовом светошћу патријархом српским господином Гаврилом, руковођен Духом светим, изабрао је моју недостојност за епископа Цркве Христове. Тим избором осудио ме је на жртву Голготе Христове. А осудивши ме на ту највећу жртву, указао ми је највећу част која се смртноме човеку указати може. И ја, у овоме часу и са овог места, недовољним речима људског језика, из све душе и из свег срца, благодарим Његовој светости патријарху и отачественим архијерејима српским на указаној ми части Голготе. Све што могу рећи, и највише што могу рећи, то је да ћу се радосно испети на своју Голготу, и да ту част никад нећу заменити ни с којом другом чашћу под овим Божијим сунцем.

Епископска служба голготска је жртва, јер је епископска служба апостолска служба, а апостолима је Господ рекао: Чашу коју Ја пијем испићете; и крштење којим се Ја крстим крстићете се. (Мар. 10, 39). А чаша коју је Господ испио и крштење којим се крстио, шта је друго било, него чаша Голготе и крваво крштење Својом сопственом крвљу.

Но, Сину Божијем на овом свету био је сваки дан по једна страшна Голгота, и Његова чаша меда потпуно је ишчезла у бескрајној чаши жучи коју је драговољно испио. И Његове су се речи испуниле: чашу коју је Он испио, испили су и апостоли Његови, и крстили су се оним истим крште-

њем којим се и Он крстио. Од дванаесторице, једанаесторица су пролила своју крв. Али као што је и њиховом Учитељу сваки, а не само последњи дан Његовог живота био по једна страшна Голгота, тако је исто било и ученицима. Почевши од онога дана када су се, страха ради јудејскога, били сабрали у једну тмуруну јерусалимску одају, па све до онога часа када су својом крвљу запечатили своје дане. А као што је било апостолима, било је и епископима. Ко ће пребројати гробља мученичких архијерејских костију, разасутих по земљи од апостолских времена па све до времена варварског двадесетог века, и ко ће измерити дубоко море архијерејске крви у коме су потонули безбројни животи архипастира Христове Цркве. И исто онако као што је Сину Божијем Велики петак био само последња и најстрашнија у низу свакодневних Његових Голгота, и на исти онај начин на који су апостоли својом последњом крвавом жртвом само закључили број свих безбројних жртава свога апостолског живота, исто тако и на исти тај начин и епископ је осуђен да сваког часа буде спреман, не само на ону последњу и највећу жртву, него и на све оне велике и мале жртве, и на сва она велика и мала умирања од којих је саткано ткиво његових дана. Да, јер епископи су они који су, као некада апостоли, оставили оца свога и мајку своју, и жену и децу и кућу и благо своје, који су се одrekli сами себе, и узели крст свој, и пошли за Христом. Ово је основна формула епископског живота, и из ње, као реке из свога извора, извиру његова свакодневна умирања и његове свакодневне жртве.

Епископ нема своје личне радости, нити има своје личне туге. Радост Цркве његове је лична радост, и жалост Цркве његове је лична туга. Губитак Цркве је његов лични губитак, али је и победа Цркве његово лично славље. Свака хула на Бога пада на епископа као лична увреда, и свако ругање Сину Божијем као поруга саме њему. Свака неправда мора се коснути његове душе, и свако насиље мора изазвати његов праведни гнев. Свака сиротињска суза мора се сточити низ његово лице, и свако рањено срце јаукнути кроз његова уста. Ко ће чинити добро, а епископ да се не радује, ко ће радити зло, а епископ да не буде тужан? Епископ проживљује Голготу када гледа како људи трче за смртним људима, а од бесмртнога Бога окрећу своје главе. Он проживљује Голготу када гледа како семе Еванђеља пада на пут, и птице га небеске зобљу, и како пада у трње и тамо га трње дави. Да, епископство је Голгота, јер епископ мора Истину ставити изнад живота, а ми знамо да је много пута кроз историју говорење истине значило губљење живота.

Је ли потребно да вам изнесем овде пресјајне примере епископске жртве? Да вам набројим све оне бесмртне мужеве Цркве који су својом крвљу цементирали њене темеље, и који су подigli њене сводове од мрамора својих мученичких костију? Далеко би ме то одвело и дуго бих вас овде задржао. Али, зар је то и потребно чинити нама, благочестивој деци Српске православне дабробосанске епархије? Зар је потребно, да бих показао лик епископа-мученика, лутати кроз простор и време, кад је такав један лик засијао пред нашим сопственим очима и у наше сопствене дане. То је лик нашег митрополита, блаженопокојног Петра Зимоњића...

А нама, браћо, још и сада звуче у ушима непрестано понављане и умилне архипастирске речи митрополита Петра: “Брат је мио које вере

био!" Али он није само зборио, он је и творио. Он је своју љубав даривао и десно и лево. А браћа, шта она учинише? Какво му уздарје дадоше? За љубав дариваше га логором, а за братство и јединство послаше га у земљицу црну. Радуј се, блажена душо митрополита Петра! Ти си постала слична Христу и апостолима Његовим. Ти си на овоме свету поднела највећу жртву да би на ономе свету примила највећу част.

И ето зато, премда познајем слабости своје сопствене душе, ја се не бојим да ће моја нога задрхтати на трновитом путу Голготе којим сам се данас упутио. Јер кад би она и хтела задрхтати, светлост и топлота ових безбројних примера Христових хероја повратиће јој сигурност и снагу.

У својој првој архипастирској беседи, браћо и сестре, хоћу да упутим неколико речи вама Христољубивој деци оне Цркве чији сам Епископ ја данас постао. Наоружајте се, браћо и сестре, духовним оружјем, јер Христова Црква води данас по целој свету један страشان рат. Тај рат Цркве није рат за позиције земаљске власти и силе, него рат за спасење људских душа, борба да се оне отму из мрачног и смртоносног загрљаја сатаниног и поврате у благо наручје Оца небеског. Ова борба није од данас или од јуче. Она је стара колико је стар и сам човечији род. Али ова борба никад није била тако силна, као што је силна у наше дане, јер су данас богатство и моћ саблзнили људске душе. Да, тај рат с поднебесним духовима злобе, то је оно чиме је Црква данас заузета, а не рат с политичким партијама и странкама овога света. Јер Христовој Цркви мало је стало до тога која ће партија завладати светом, али јој је много стало до тога да светом завладају љубав, истина и правда. Јер док не завлада то троје, неће никада завладати мир. Ја се уздам, браћо, у вашу љубав према Спаситељу и у нашу веру у Бога. Ја се надам да ову битку нећете изгубити ви, него ваш непријатељ, ђаво. Али не заборавите да ћете ту битку задобити једино оружјем жртве. Жртве велике и мале. Не заборавите да сте ви потомци оног косовског кнеза који је жртвовао земаљско да би задобио небеско, и не заборавите ни то да сте ви деца једног народа, који не поседује ништа велико што није платио ценом велике жртве. И, зато, ако у некоме од вас живи жеља да побегне од жртве, нека преобрази ту жељу, данас на Свето Преображење, у жељу да еванђеоском жртвом задобије еванђелски венац победе.

А хвала вам, браћо и сестре, што сте данас принели Богу жртву молитве за благослов у моме будућем раду.

Хвала нека је и мојој браћи свештеницима, који су данас, заједно са мном принели Господу Бескрвну Жртву, и помолили Му се да ми за нове дужности подари и нове силе.

А Господ наш, Који нам је кроз највећу Жртву даровао највећу победу, нека дарује победу патријарху нашем, и свему вођству наше свете Цркве, које у једном Христу једну жељу има и које у једном Богу само једна мисао води, и нека дарује победу свој Цркви Православној, победу велику и славну, победу над свим вразима Њеним. Амин."<sup>6</sup>

---

6 Гласник СПЦ, бр. 7 и 8, Београд, 1947, стр. 248.

## БЕСЕДА “О БАКСУЗИМА”, ИЗГОВОРЕНА 1947. ГОДИНЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У САРАЈЕВУ

“Браћо и сестре!

Кад би се питало, браћо моја, у чему је овај свет најбогатији, онда би се, без икакве сумње, морало одговорити: ‘У злу’. Зло је сировина којом свет изобилује највише. Има држава које немају извора нафте, има држава које немају жељезне рудаче, или угљена, или житница, или шума, али нема ни једне једине државе која не би у изобиљу имала зла. Зло је једина роба коју је свака држава у овоме свету у стању да извози у неограниченој мери. И, гле, то је роба која на овоме свету пролази најбоље. Ако некој другој роби покатакд и пофали купаца, за ову се увек нађе муштерија и њена понуда није никад већа од њене потражње. Међународни промет ове робе до невероватности је жив и постојан. За њено одржавање нису потребни замршени и нестални међународни уговори. Од памтивека овај се промет одржава сам од себе. Роба зла лети на својим сопственим крилима.

Исто ово, само на много једноставнији начин, тврдио је још пре 2000 година и тајновидац Јован. “Сав свијет лежи у злу”, рекао је он (1. Јов 5,19).

Да, браћо моја, радионица зла најзапосленија је радионица на овој земаљској кугли. Откако је свет постао, она још никада није патила од незапослености. Ова је радионица, до данашњег дана, толико усавршила и намножила своје производе, да је она с тим својим производима далеко надмашила све остале производе овога света. На свим светским тржиштима она је неограничени господар. Атеизам, блуд, убиство, егоизам, злоба, сујета, насиље, тиранија и неправда само су неки од безбројних производа радионице зла.

О једноме од тих производа хоћу данас да говорим. Његово име гласи: Хула на Бога. Овај производ заузима почасно место међу производима зла. Почаст његова долази од његове старине. Хула на Бога једно је од најстаријих зала које познаје небо и земља. И једно од најсавременијих. Колико се до данашњег дана усавршило и умножило ово зло, у колико се разних врста и подврста развило, у колико се небројених облика расцветало да, кад бих хтео да вам изложим сву богату прошлост и још богатију садашњост тога зла, за тај би ми задатак било потребно, не само много сати, или многи дани, или многе недеље, већ и многе године, па и многа столећа. Толико се хула на Бога умножила на овоме свету! Та кад бих хтео и могао само да избројим колико ће пута људи у току данашњег дана и широм читавога света, опсовати име Божије, ни за то ми, чак ни издалека, не би било довољно оно време колико једна проповед обично траје! А где су друге безбројне хуле?! Не, тај задатак не бих могао извршити, и зато га нећу ни отпочињати. Уместо да говорим о свима облицима хуле на Бога, ја ћу говорити само о једноме од њих. Па и овај скраћени задатак једва ако тек стотим делом испуним. Да, браћо моја, толико се хула на Бога умножила на овоме свету!

Говорићу вам о једноме облику ове хуле који, на први мах, и не изгледа да је хула на Бога. Говорићу вам о хули на слуге Божије.

Може ли, питам вас ја, слуга Божијег олтара, у својој свештеничкој одећи, проћи данас од Башчаршије до Маријиног двора, а да стотине и је-

дна увреда и хула не падне на његову главу? Онај од вас који мисли да може, нека обуче на себе, пробе ради, свештеничку мантију, и нека се прошета назначеним путем, па ће на својој сопственој кожи видети колико је горко истинита ова моја тврдња. “Баксуз! Баксуз!” То ће бити поздрав којим ће га поздрављати онај исти свет за који је Син Божији пролио Своју Крв на Голготи. “Баксуз! Баксуз!” То ће бити увреда којом ће га частити, не само балавци и улична дечурлија, него многи и многи од такозваног “одраслог света”. “Баксуз! Баксуз!” То ће бити хула којом ће људи хулити на Оца свога Небескога. Јер онај који ружи посланика, ружи онога који је посланика послао. А шта је свештеник друго него посланик Божији на овој грешној земљи? Тако, премда на први мах изгледа да је хула на свештеника само хула на човека, кад се мало помисли, онда постаје јасно да је то скривена, подла хула не на човека, него на Самога Свесветога Бога.

Зар свештеник баксуз? Зар посланик Божији да буде носилац несреће и коби?! А по чему то? Да ли по томе што је он гласник радосне вести? Или по томе што проповеда Науку о Бескрајној Срећи? Но, ако већ постоји глупи и бесмислени обичај да се на свештенички позив гледа кроз црне наочаре, зашто онда код толиких људских позива гледати кроз црне наочаре само на свештенички позив?

Колико је и колико људи отишло под земљу зато што им је лекар дао погрешан лек! Али, лекару ипак нико не виче “баксуз”! А је ли ико икад чуо да је и један човек отишао под земљу зато што му је свештеник прочитао погрешну молитву? Тако се нешто до данас није догодило. И свештенику ипак вичу “баксуз!” Где је ту правда, браћо моја?

Је ли се икад догодило да је дете постало кретен или богаљ, стога што га је свештеник криво или наопако крстио? Да ли је, рецимо, зато што је свештеник несавесно и погрешно вршио обред, икад иједно дете ослепило, или оглувело, или занемело? Никад се за такав случај није чуло. Али гле, свештеника ипак називају баксузом! А колико се и колико пута догодило да је једна држава испала и кретенаста и богаљаста управо због тога што су је државници и политичари криво и наопако крстили! Тј. зато што су погрешно и несавесно састављали уставе и законе. Због тога нам је држава и ослепела, и оглувела, и убрзо потпуно занемела. Па ипак, политичарима и државницима не вичу “баксуз!”, него им се са страхопоштовањем уклањају с пута кад их на улици сретну. Где је ту правичност, браћо и сестре?

На који би се људски позив, ако већ постоји тај глупи и бесмислени обичај, с више права и логичности могло гледати кроз мрачну боју црних наочара, ако не на војнички позив? Гле, зар војска није установа за убијање људи? Зар од рата има веће несреће и коби? Па ипак, војнику или официру нико не виче “баксуз!”, али свештенику виче! Зар баксуз онај који представља мирољубивога Бога Христа, а није баксуз онај који представља крвожеднога бога Марса?! Где је ту правда, где је ту истина, о, браћо моја? Хула је то, хула на Бога, огавна и страшна!

Могао би човек помислити да то људи вичу свештеницима “баксуз!” зато што на тај начин хоће да изразе своје негодовање и презир према свештеницима који су лицемерни у своме позиву. Истина је да су многи

и многи свештеници лицемерни и да су све пре него ли прави и истински пастири. Али зар нису исто тако лицемери и људи других позива?

Зар нису лицемери многи и многи адвокати који веле да се боре за правду, а боре се само за свој адвокатски хонорар и толико им је исто стало до правде и до интереса њихових клијената колико и до лањског снега?

Зар нису лицемери многи официри који говоре о храбрости, а сами врло добро знају да ће они први утећи са страшнога места?

Зар нису лицемери многи политичари који тврде да се боре за народ, а боре се само за високи министарски положај и високу министарску плату?

Зар сви они скупа нису баксузи? Зашто онда викати “баксуз!” само лицемерном свештенику, а не и лицемерном политичару и официру и адвокату?

Но, људи су лицемери и без везе са својим позивом. Они су лицемери и као чланови породице, и као чланови друштва, и као чланови државе. Лицемери су стари и лицемери су млади. Лицемерне су многе девојке, и лицемерни су многи младићи. Лицемерне су многе слуге, и лицемерни су многи господари. И ако бисмо хтели да овим узвиком поздравимо сваког лицемера на улици, онда би се улица морала проламати од једнога громкога и непрекинутога “баксуз! баксуз! баксуз!”. Али гле, тим узвиком поздрављају само слугу Бога Живогa. Не, браћо моја, није то негодовање и презир према лицемерним свештеницима. Хула је то, хула на Самога Свесветога Бога. И кад год ми у ушима зазвони вика хульне улице “баксуз! баксуз!”, и мени се увек учини као да је то одјек оне древне јеврејске хуле: “Распни га! Распни!”

Можда то људи сматрају баксузном и несрећном црну боју свештеничке мантије? Но, гле, исту ту црну боју, на смокингу и на салонском оделу, не сматрају баксузном и несрећном, него свечаном и лепом!

Смеју се и ругају дугој свештеничкој коси и бради. А не смеју и не ругају се машкарадама што их од себе праве многе наше девојке и жене.

Јасно је, јасно ко их подгуркује и гура: ђаво! Хулитељ на светињу Божију од постања света! Они то, за дивно чудо, и јавно показују: јер кад срећну оцачара, часног радника у људском друштву, али који, сасвим случајно, највише од свих људи личи на оно како ми обично замишљамо ђавола, кад, дакле, ти хулитељи сретну оцачара, они се хватају за дугме и вичу: “Срећа! Срећа!” Чујете ли, о, људи? Ђаво носилац среће, а Бог носилац несреће! Ево, напослетку, хуле у целокупној црној страхови њезиној. А стара је ова хула врло. Оно је једно од најстаријих зала које познаје небо и земља. И намножила се у наше дане много. Намножили се учитељи, па се намножили и ђаци.

Тешко, тешко вама који се радујете кад у оцачару сретнете слику сатане! Ако се не тргнете и не повратите од своје хуле, убрзо ћете се срести са ђаволом у паклу, али тада се нећете хватати за дугме!

А благо, благо вама на чије главе падају хуле бачене на Бога. “Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима!”

Погледајмо како су пуне наше улице истинских носилаца несреће и коби! Зар није баксуз свака она жена која иде улицама у изазивачкој хаљив-

ни, показујући своје лажне чари? Ето, срешће је човек, отац једне срећне породице и уловиће га њене чари и разориће се срећа његовог дома. Да, али таквим женама нико не виче “баксуз!”

Зар нису баксузи сви они бедни робови чаше који се пијани ваљају по блату наших улица и унижавају људско достојанство до скота? Да, али ни њих нико не назива “баксуз!”, него им се људи само смеју, задовољни што им се дала прилика да се мало провеселе.

Зар нису баксузи они балавци који још нису научили ни свој нос да отару, а већ им цигара виси на устима? И замислите колико гадости, колико хуле, колико изврнуте истине има у призору кад такав један балавац, са запаљеном цигаретом и неотртим носом, сретне седе косе старога проту и узвикне “баксуз!”

Нису баксузи, браћо моја, нису баксузи они који имају дугу косу и браду, него они који имају кратку памет. Нису баксузи они који носе црну мантију, него они који носе црну душу. Нису баксузи они који су свој живот посветили Богу, него они који кажу да Бога нема.

Помолимо се господу Богу да нас сачува и ослободи од свих баксуза. Јер док и последњи баксуз буде корачао по овој земљи, сва ће земља због њега баксузна бити.

А Богу нека је част и слава сада и увек. Амин.”<sup>7</sup>

## БЕСЕДА “О ХРИСТОВОМ ПЛАНУ” ИЗГОВОРЕНА 1947. ГОД. У САБОРНОМ ХРАМУ У САРАЈЕВУ

“Браћо и сестре!

Уобичајило се у наше дане да један човек, или једна организација, или једна политичка партија, или ма ко преузме једну нову дужност, износи свој план. То је добар обичај, јер само онај ко ради по плану ради паметно и мудро. Разуме се, то је добар обичај једино у том случају ако свечано објављени план не остане само мртво слово на папиру. Али и осим овога човечанство у наше дане живи у знаку планова. Многи и разни планови од многих и разних страна објављени су данас широм земаљске куле. Почевши од великих планова о економском и социјалном преуређењу света, од дивних планова о вечном миру и страшних планова о новоме рату, па све до малих и најмањих планова о ушоравању једнога села, или расподела цигарета једној групи радника, све је устало на ноге да по плану отпочиње свој рад и по плану да га завршава. Зар и ми овде, браћо и сестре, не живимо у знаку једног таквог великог плана? Зар један такав велики план, Петогодишњи план, није проглашен чак и законом нашег државног живота?

И ето, због свега тога, одлучио сам и ја, да приликом преузимања једне велике дужности, изложим пред вас, данас, план чије испуњење намеравам ставити у задатак и саме себи, као вашем пастиру, и вама, као својој пастви.

---

7 Архив Св. арх. синода, *еѿсской Варнава (Насѿѿћ)* “Беседа о баксузима”.

Државни Петогодишњи план поставља електрификацију наше земље као један од главних стубова нашег будућег богатства и моћи. И збиља, електрификација једне земље представља моћ те земље. Она значи јефтину погонску снагу, а јефтина погонска снага значи мноштво фабрика и мноштво електричних централа и мноштво бљескавог електричног сјаја. Ко такву једну сјајну ствар не би желео својој земљи, браћо? Ко, осим идиота или издајце? Електрика је силна покретна моћ. Она покреће машине у фабрикама и машине на путевима. Преко ових машина она покреће и сами људски живот, удахњује његовој цивилизацији и његовој култури један живљи и бржи темпо и на тај начин моћно доприноси општој људској срећи и благостању. Електрификација једне земље значи победу материјалне светлости над материјалним мраком те земље. Ко такву једну сјајну ствар не би желео својој земљи, браћо и сестре?! Ко, осим будале или ниткова?!

Електрификацији, мислим и ја у своме плану, треба дати једно почасно и важно место. Управо, мислим јој дати прво и најпочасније место у своме плану. Али електрификација на коју ја мислим није сила којом се побеђује материјални мрак, нити је снага којом се покрећу машине од гвожђа. Она је моћ којом се побеђује духовна тама и она је енергија којом се покрећу живе душе људи. Електрификација на коју ја мислим, хришћани, то је светлост Христовог Еванђеља, то је сила којом је Христос победио свет. Електрифицирати себе, тј. осветлити себе и просветлити светлошћу Христовог Еванђеља и обући себе у силу Христове Истине, то је оно чему ја мислим поклонити прво и најпочасније место у плану који данас излажем пред вама.

Електрифицирајте своје душе, браћо и сестре, протерајте из њих таму неверја и атеизма. Силом Христовог електрицитета оснажите свој ум и свој разум и свој карактер. Електрифицирајте њиме своју вољу да буде брза и покретна на добро, а спора и непокретна на зло. Ако то не учините, узалуд ћете зидати електричне централе и градити моћне дњепростроје. Јер кад бисте изградили дњепрострој до дњепростроја од Дњепра до Дунава и од Дунава до Саве и кад бисте упалили све многобројне милионе њихових сијалица, а кад душе своје не бисте просветили Христом, на вашим би улицама ипак царовале смртна тама и непрозирна ноћ. Гле, зар људи нису били електрифицирали такозвани културни део света, па је ипак баш тај део света пао у помрчину рата и пустоши?! Да, јер њихове душе нису биле осветљене Христом. Ово осветљење, то је план који стављам данас пред вас. Његово испуњење постављам вам, хришћани, као први закон вашег живота и као најсветији циљ који човеку може бити дат.

Индустријализација наше земље мезимче је државног Петогодишњег плана. То није ни чудо, јер без продуката савремене индустрије нема ни стандарда савременог живота. Наша прва петогодишња ставља нам у задатак ликвидацију привредне заосталости коју смо наследили од старе Југославије. Али ми смо од старе Југославије наследили не само привредну заосталост, него и кудикамо већу моралну заосталост. Ако се у својим петогодишњима будемо борили само против привредне заосталости, а не и против моралне, онда ће нам од саме индустријске културе пре доћи зло него добро. Зар Хитлер и Немци нису били индустријализирали Немачку, па се ипак та индустри-



стријализирана Немачка показала као људождерска и њене многе фабрике нису је ни за један милиметар удалиле од њезиних људождерских пећинских предака. Баш обратно! Њена висока техника учинила је само то да је Хитлерова Немачка престижна у људождерству не само своје рођене људождерске претке, него и све претке свих људождера које је ова земља икад на себи носила. Индустријализација је ништа ако су људске душе под теретом злобе и греха. Јер ће тада индустрија пружати своје производе, али живот неће пружати срећу. Узалуд ће трактори орати ваше њиве, ако ви не избаците семе греха из свога срца. Благослова неће бити и мира неће бити. Добри су трактори, али је боља правда. Без трактора се може, али без правде не може, најпре ослободите своје душе од примитивних страсти, да бисте тек онда с успехом могли ослободити своје друштво од примитивних начина производње. Тако гласи наш план хришћански.

Државни Петогодишњи план тражи да до краја 1951. године имамо 90.000 квалификованих радника више него данас. План који ја стављам пред вас тражи да до тога рока имамо 9 пута по 99.000 више истинских и правих хришћана. Јер квалификовани радници врло су нам потребни, али истински хришћани су нам неопходни. Ако наша омладина не буде знала управљати воланом и кочницама својих страсти, срушиће се њена кола у провалију и поред све њене стручне и техничке културе. Зар Хитлерова омладина није знала одлично да тера аутомобиле и авионе, али при свем том отерала је и себе и свој народ у пропаст и срамоту?! Да, јер није имала моралне културе.

Морална култура, то је оно што мој план од вас тражи. Јер ако уз физкултуру не буде ишла и морална култура, онда физкултура неће служити на физичко здравље, него на физичку и на духовну смрт младих генерација које расту. Здрав дух у здравоме телу и наша је парола, али ми стављамо дух изнад тела. Има много примера у историји где је здрав дух у болесном телу стварао генијална и бесмртна дела, али никад нисмо чули ни за један једини случај да је болесни дух у здравоме телу икада ишта створио велико и добро. Ликвидирати моралну заосталост и усавршити моралну културу, то је циљ нашег плана, браћо и сестре.

Петогодишњи план тражи ослобођење жене од економског и социјалног ропства. А план који ја стављам данас пред вас тражи ослобођење жене од једног још већег и кудикамо страшнијег ропства. То је ропство прљавим људским страстима. Да, то је најстрашније, најпрљавије и најсмрдљивије ропство од свих осталих којима је жена била заробљена од почетка света до наших дана. Узалуд ћете се борити да ослободите достојанство жене, све дотле док оно буде заробљено у канцама онога њеног најнедостојнијег ропства. Уништење блуда, прељубе и оргија – то је захтев пун језовите претње, који мој план ставља пред вас, о хришћани!

Државни Петогодишњи план захтева ликвидирање неписмености у нашој држави. Збиља, неписменост једне савремене државе велика је срамота те државе. И зато је борба против неписмености у таквој једној држави потпуно разумљива и потпуно на своме месту. Без писмености нема културе, а без културе нема напретка. У нашој држави је нажалост велики број неписмених. А у чему је проблем? Научити двадесетак писмених зна-

кова, запамтити који знаци одговарају којим словима. Ето, у томе је сав проблем. Како мален кључ, а како превелику и пребогату ризницу отвара! Заиста, велика је срамота и непроцењива је штета ако једна савремена држава не ликвидира неписменост у своме народу.

И мој план, браћо, захтева ликвидирање једне неписмености у нашој држави. Једне неписмености која је донедавно била код нас само једна реткост. Одскора, на нашу велику срамоту и на нашу непроцењиву штету, та је неписменост почела узимати све већег маха. Азбука због чијег се незнања људи називају аналфабетима има 28 или 29 или 30 слова, како која, а азбука на коју ја мислим када захтевам ликвидирање једне наше неписмености много је простија и лакша. Она нема 30, него само 3 слова. Та 3 слова јесу: БОГ. У чему је проблем? Научити свега три слова. И, гле, многи се још нису описменили! Та три слова налазе се исписана свуда око нас. Она пламте у природи, њихов сјај обасјава историју, та три пламена слова осветљавају живот свакога човека. Њихов бљесак јачи је од сунца и њихова видљивост већа је од видљивости дана. И ипак, још се многи нису описменили! А неки који су још до јуче знали јасно да прочитају та три слова, данас су заборавили да их читају. Као ударени неким штапом глупости, они су се преко ноћи обесписменили. То је неписменост на коју ја мислим. Штета од ове неписмености је непроцењиво већа него штета од оне прве неписмености. Од свих неписмености које постоје у људском друштву, она је најштетнија, најгаднија и најопаснија.

Заиста, много је разних аналфабета у овом неписменом и примитивном свету, али они који не умеју да прочитају она три проста слова највећи су од свих аналфабета који се сунчају на овој планети. Читање она три пламена слова први је корак у стицању мудрости. Без те основне писмености све су остале писмености као зграда без темеља. Ако се човек не описмени најпре њоме, сва остала писменост, ма како звучала, оставиће га у мраку неписмености. Да, нека мисли како ко хоће, а ми хришћани користимо се слободом мишљења коју је ова држава свечано прокламовала и изјављујемо своје мишљење да ће и ова и свака друга држава остати неписмена све дотле док у својој средини не ликвидира ту основну и главну неписменост. Ликвидирати ову душегубну неписменост, браћо и сестре, то је план који данас стављам пред вас. Ликвидирајте ту неписменост Бога ради, аналфабета великих ради и себе ради.

Бога ради, ради славе Божије, аналфабета ради, ради спасења њиховог и себе ради, ради части коју ћете стећи пред анђелима Божијим. Организујте аналфабетске течајеве за те неписмене душе. Сваки онај који својим животом и својим делима слави Бога, одржава такав један велики аналфабетски течај. Нека виде људи добра дела ваша хвале Оца нашега који је на небесима. На тај начин, хришћани, учините да она три велика слова јарко запламте. Да њихов јарки пламен моћно засветли пред људима, да у светлости тога пламена слепи прогледају и мртви оживе и да се неписмени описмене. То је план чије испуњење ја стављам пред вас. То је наш план, браћо и сестре. План јучерашњи, данашњи, сутрашњи. План петогодишњи, стогодишњи, вечни. План еванђелски. План Христов.

Овај добри План не сукобљава се ни са којим другим добрим планом на свету. Напротив. Он све друге планове надопуњује и употпуњује. И зато

ми, из пуног срца које само добро жели, поручујемо свима и свакоме да све своје планове сазидају на камену овога Христовог Плана, ако желе да им се кућа одржи, и да се не сруши под навалом многих вода.”<sup>8</sup>

## БЕСЕДА “ЈЕ ЛИ ЗАСТАРЕО БОГ” ИЗГОВОРЕНА 1947. ГОДИНЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У САРАЈЕВУ

“Драга браћо и сестре,

Је ли застарео Бог? То је питање, браћо и сестре, које данас хоћу да вам поставим. Од одговора на ово питање зависи одговор на многа друга питања која узбуђују људске душе. Јер, ако је застарео Бог, онда је застарела и вера у Бога. Онда је застарела и Црква Божија, као тврђава те вере. Ако је, пак, застарела вера у Бога и у Цркву Божију, онда су застарели и сви они леви обичаји и све оне врлине и правила живота који произлазе из те вере и коју су до данас украшавали наше праоце и оце. Ако је, дакле, све то застарело, онда нашта ће нам све то? Нашта ће нам којекаква старудија? Учинимо онда и ми, као што чини домаћин који чисти своју кућу од старудија, и бацимо је на сметлиште. Ако је Бог старудија и ако је Црква Божија старудија, онда зашто те старудије не бацити на сметлиште? Јер, шта ће нам онда? Само бадава да заузима место које би могле заузети друге, нове, лепе и корисне ствари!

Тако, управо тако, мисле данас многи и мисле и тврде. “Застарели су Бог и вера у Бога!” – вичу они. “Ко је Бога видео? Не треба нам више црква! Шта ће нам кандило и крсна свећа!” Таквом виком заглушују нам уши. Но, да ли је то тако? Је ли заиста застарео Бог, браћо и сестре? Је ли збиља Црква Божија због својестарости склона рушењу и паду? Зар наша вера, вера хришћанска, не поставља данас ништа друго осим једну гомилу старог зарђалог гвожђа? О, превеликог ли бола нашим тужним душама, ако је то заиста тако! Јер, ако је то тако, онда треба скидати иконе са зидова, оне свете, миле, озбиљне и кротке слике пред којима су се молили наши очеви и пред којима су наше мајке лиле тајне сузе и тражиле утехе и снаге. Јер, гле, и иконе су онда старудије. А шта ће нам старудије по кући? На сметлиште с њима! Онда треба гасити кандило и тулити крсну свећу. Зар нам неће задрхтати рука? Срби, браћо, кад пођемо да избацимо из свог дома оно што је била највећа светиња наших праотаца – да, задрхтаће рука и вриснуће срце, али нашто ће нам кандило и нашто ће нам крсна свећа, ако је застарела вера наша, вера хришћанска?

Али не бојте се, браћо, не бојте се. Није то тако. Љуто се варају они који тако мисле и који тако тврде. Они бркају две ствари. Они, у неразумности својој, мисле да је све оно што је старо у исто време и застарело. Да бисмо побили њихове тврдње, нису нам потребни опширни и дуги докази. Ето, подигните своје очи, зар ово није Стара црква? Да, стара је ово црква врло, толико стара да ни сами не знамо тачно колико. Но, гле, иако је то-

---

8 Архив Св. арх. синода, *ејиској Варнава*, “О Христовом плану”.

лико стара, она још није застарела. И погледајте ове, у сребро оковане иконе. Зар нису и оне старе, врло старе? Старе су и оне, браћо, али ни оне нису застареле. Доказ за то сте ви. Јер, ова стара црква греје ваше озебле душе истом оном животном ватром којом је грејала душе и ваших предака, ктитор и оснивача овог светог храма. А да је застарела ова стара црква, зар би она то могла чинити? И да су застареле ове старе иконе у сребро оковане, зар би оне могле испуњавати ваша срца небеским миром, исто онако силно као што су испуњавале и чиста срца ваших прадедова? Не, јер застарелим се назива само оно што више није у стању да служи својој првобитној сврси. Стара је исто тако и вера наша, браћо моја, вера хришћанска. Још мало па ће прославити 2000 година од дана свог рођења. Стара је она, као што видимо, много, али није застарела. Није застарела, јер још савршено служи својој првобитној сврси. Онако исто савршено као што је служила у оне древне дане у које је Син Божији ходао по зеленим хумкама Галилеје. И уколико се векови буду рађали један за другим, све ће старија и старија бивати наша вера, биваће све старија, али неће застаревати. Јер, све док не застари несрећа и беда, неће застарети ни вапаји за помоћ Оном који је изнад беде.

Док не застари мајчина туга над гробом милога сина, неће застарети ни вера у оног који је васкрсао из гроба.

И док не застари тајна над животом и смрћу, неће застарети ни вера наша као једина одгонетка те тајне.

Није, дакле, застарела вера наша, нити је застарео Бог наш. Како Творац да је застарео, кад је творевина Његова још свежа и млада? Гле, још није застарео план по коме је Створитељ устројио овај свет.

По ономе истом плану по коме је сунце обавијало зору првога дана, по том истом плану јавило је оно јутрос зору овога данашњег дана.

По ономе истом плану по коме су месец и звезде запловиле првог вечерњег неба, по том истоме плану запловиће они и вечерас плаветнилом овога нашег неба.

Да, још није застарео план по коме је Творац украсио овај свет. Ако није застарео Творчев план, како онда да је Творац застарео?

Није застарео Бог, браћо моја, није застарео нити је остарио. Млад је Он, као што је млада зора која свакога дана изнова јавља младост његову. Млад је Он, као што су млада пролећа која Он у младости облачи.

Млад је Он, као што су млади горски потоци у чијим се бистрим водама одсјајује вечита младост Творца.

Млад је Бог наш, али су застарели они који руше веру нашу. Застарели су они и застареле су куле њихове. Од старости смежурале су се душе њихове, али ако се не крену брже и ако се не подмладе младошћу наше вере, застареће још више, и смежураће се још више, и претвориће се у праву правцату старудију која није ни за шта друго, осим да се узме и на сметлиште баца. Нека да Бог да и ти, који тврде да је Бог застарео, схвате своју заблуду и врате се Истини и вечно живом и младом Богу.”

*Амин.*



Ljubomir Ivanović – *Put za Metaljku u Bosni*